

ความรับผิดชอบทางแพ่ง กรณีละเมิด
กฎหมายป้องกันการผูกขาด

นายผาสุก เจริญเกียรติ

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-870-7

ลิขสิทธิ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17293054

CIVIL LIABILITY: ANTI-TRUST LAW INFRINGEMENT

Mr. Phasuk Chareonkiati

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

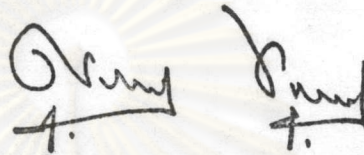
Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-870-7

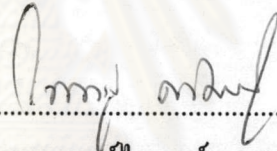
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความรับผิดชอบทางแพ่ง กรณีละเมิดกฎหมายป้องกันการผูกขาด
โดย นายผาสุก เจริญเกียรติ
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สุขุม ศุภนิิตย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ ศุภนิิตย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

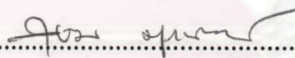

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

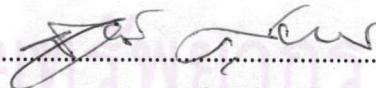
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

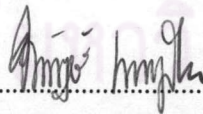
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

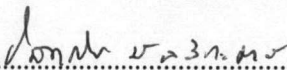
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์สุขุม ศุภนิิตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ ศุภนิิตย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสติดิธร มัลลิกะมาส)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ : ความรับผิดชอบทางแพ่งกรณีละเมิดกฎหมายป้องกันการผูกขาด (CIVIL LIABILITY : ANTI - TRUST LAW INFRINGEMENT) อ. ที่ปรึกษา : รศ.สุชม สุภณิตย์, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.สุธีร์ สุภณิตย์, 138 หน้า. ISBN 974-635-870-7.

การแข่งขันเสรีเป็นกลไกสำคัญของระบบตลาดที่จะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ โดยจะเป็นการแข่งขันกันไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันหรือการแข่งขันระหว่างผู้บริโภคด้วยกัน ซึ่งการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันหรือหน่วยธุรกิจเป็นการแข่งขันที่ผู้เขียนเห็นว่าสำคัญในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด เพราะผู้ประกอบการจะแข่งขันกันเสนอขายสินค้าที่มีคุณภาพดีและราคาเหมาะสมให้กับผู้บริโภค และหากกลไกการแข่งขันเป็นไปตามปกติย่อมทำให้เกิดความยุติธรรมและถูกต้องกับทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการด้วยกันหรือผู้บริโภค แต่ปรัชญาการทำธุรกิจของผู้ประกอบการ คือ ทำอย่างไรที่จะให้ตนเองสามารถขายได้มากที่สุด จึงเกิดพฤติกรรมที่เป็นการผูกขาดทางการค้าขึ้น

ประเทศไทยมีกฎหมายป้องกันการผูกขาดแล้ว แต่ไม่สามารถบังคับได้อย่างทั่วถึงเพราะติดกลไกทางกฎหมายที่ต้องประกาศให้เป็นธุรกิจควบคุมเสียก่อนและไม่มีมาตรการบังคับใช้กฎหมายโดยเอกชน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งวิจัยเพื่อพิสูจน์ว่าการที่กฎหมายมหาชนหรือกฎหมายเฉพาะ มิได้กล่าวถึงสิทธิในการเรียกค่าเสียหายของเอกชนไว้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งเป็นหลักทั่วไป จะสามารถก่อความรับผิดชอบละเมิดแก่ผู้กระทำการผูกขาดทางการค้าได้เพียงใด

จากการวิจัยพบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 สามารถใช้ในการเยียวยาความเสียหายของเอกชนผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำที่เป็นการผูกขาดทางการค้าได้ แต่ต้องได้รับความชัดเจนว่าการกระทำดังกล่าวครบหลักเกณฑ์ตามมาตรา 420 และที่สำคัญเอกชนผู้นั้นต้องได้รับความเสียหายในลักษณะเฉพาะเจาะจง ไม่ใช่เสียหายโดยทั่วไป แต่การพิสูจน์ว่ามีการกระทำละเมิดและเกิดความเสียหาย โดยเฉพาะเจาะจงนั้นจะตกอยู่กับผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งคดีละเมิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้าอันเป็นการละเมิดทางเศรษฐกิจ ผู้ได้รับความเสียหายมีข้อจำกัดในการสืบพยานตามภาระการพิสูจน์ดังกล่าว ดังนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชนอันเป็นหลักทั่วไปจึงไม่สามารถใช้ในการป้องกันการผูกขาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการส่งเสริมการแข่งขันอย่างเสรี ผู้เขียนเห็นว่าสมควรที่จะแก้ไขกฎหมายป้องกันการผูกขาดด้วยการยกเลิกกลไกการบังคับใช้ที่จะต้องประกาศเป็นธุรกิจควบคุม เพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างทั่วถึงและกำหนดมาตรการบังคับใช้กฎหมายโดยเอกชนที่ให้สิทธิเอกชนฟ้องเรียกค่าเสียหายได้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เอกชนช่วยบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อแก้ไขในด้านภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับการกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงสมควรนำหลัก “ความรับผิดที่ไม่ต้องมีความผิด” มาใช้ในกรณีนี้ เอกชนจะฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายป้องกันการผูกขาดเมื่อมีการดำเนินการโดยรัฐจนคดีถึงที่สุดแล้ว และพิจารณานำหลัก “ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ” มาใช้เพื่อข่มขู่ไม่ให้มีการกระทำอันเป็นการผูกขาดทางการค้าเกิดขึ้นต่อไป

ภาควิชานิติศาสตร์.....
สาขาวิชานิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C670401

: MAJOR LAW

KEY WORD: CIVIL / ANTI-TRUST / INFRINGE

PHASUK CHAREONKIATI : CIVIL LIABILITY: ANTI -TRUST LAW INFRINGEMENT. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SUSOM SUPANIT, THESIS COADVISION : ASST. PROF. SUTEE SUPANIT, 138 pp. ISBN 974-635-870-7

The free competition play an important machanism. of market system. It facilitates the limited natural resources effectively. The competition may be found amongst the business operators or consumers. In the writer's view, the competitiveness amongst business operators or business entities plays the most important role in the marketing economic system, since business operators will compete amongst themselves by introducing good quality of goods and appropriate pricing to their consumers. As a consequence of normal mechanism of trade, both business operators and consumers will receive fair treat. As opposed to that Ideal, The business philosophy of business operators is to enhance their sale capacity to the utmost extent. Consequencely, the trade monopolization has explicitly come in to its existence

Even though Thailand had enacted the anti-trust law, the enforcement of the law cannot be made widely due to the legislative mechanism whereby some certain businesses have to be declared as controlled businesses under the Act, and there is no private enforcement under the anti-trust law. This study is intended to analyse and to prove that in the event that the public law or specific law does not define the right of the private entities to claim for remedies, whether or not section 420 of the Civil and Commercial Code, which is the general principle for the remedy of civil damage, can be complied to penalize the traders who have the restricted trading behaviour

From the research study, it appears that Section 420 of the Civil and Commercial Code could possibly remedy individuals suffering from damage as a result of trade monopolisation. However, it should be noted that such trade monopolisation should fall into the elements of tort under Section 420, and that the such individual should specifically incur damage in specific aspect. It is also noteworthy that the burden of proof of such tort and damage shall be vested into the injured person. In this connection, the tort case relating to trade monopolisation is tort in economic, the burden of proof of the injured party in connection with tort on trade monopolisation is limited to certain extent. Therefore, the Civil and Commercial Code which is the general private law, could not be used in the prevention of monopolizing trade effectively. In order to promote the free competition, the writer is of the opinion that the anti-trust law should be amended, the mechanism and the concept of controlled businesses should be eliminated so that the legislation can be widely applied. Further, the legislation should entitle individual to exercise its rights to claim for damage to encouraging individual or private to make anti-trust law efficiently. In addition, the burden of proof in relation to tort under the Civil and Commercial Code should be amended. Likewise, the principle of "No Fault Liability" should be applied in case of litigation for damages under anti-trust law by the State. Moreover, the principle of "Punitive Damages" should be taken into consideration in respect to prevent and intimidate any further trade monopolisation.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิติต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ สุขุม ศุภนิคย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธีร์ ศุภนิคย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งท่านทั้งสองได้ กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนมาด้วยดีตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ให้ความกรุณาอย่างยิ่งในการสละเวลามาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสศกธรร มัลลิกะมาส ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้เขียนขอขอบคุณคุณคุณปริญา ชาคะเมธีวงศ์, คุณชนินทร เทพนุกา, คุณพรชัย ถาวรานนท์, คุณพิศุทธิ์ อรรถกมล และคุณอิสร์ จันทรวงศ์ ที่ช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ทำยนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ซึ่งได้สนับสนุนและให้กำลังใจผู้เขียนตลอดมาจนสำเร็จการศึกษา

นายผาสุก เจริญเกียรติ

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1	
บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์.....	6
ขอบเขตของการทำวิทยานิพนธ์.....	6
วิธีดำเนินการทำวิทยานิพนธ์.....	7
สมมติฐาน.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์.....	8
2	
การผูกขาดทางการค้า.....	9
2.1. ความหมายของการผูกขาดทางการค้า.....	9
2.1.1. บททั่วไป.....	9
2.1.2. ความหมาย.....	11
2.1.2.1. โครงสร้างตลาด.....	11
1.) ส่วนแบ่งตลาด.....	11
2.) การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม.....	12
3.) อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของกลุ่มแข่งขันรายใหม่.....	12
2.1.2.2. พฤติกรรมในตลาด.....	12
1.) พฤติกรรมที่ขั้บไล่หรือทำลายคู่แข่ง.....	13
ก. การกำหนดราคาเพื่อขั้บไล่คู่แข่ง.....	14
ข. การกำหนดราคาด้วยวิธีการแบ่งแยกราคาขาย.....	15

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ค. การกำหนดข้อตกลงผูกมัด.....	15
ง. การกำหนดข้อตกลงค้าขายเฉพาะราย.....	16
2.) พฤติกรรมที่กีดกันไม่ให้คู่แข่งรายใหม่เข้าในตลาด.....	17
ก. การได้รับสัมปทานจากรัฐบาล.....	17
ข. การมีสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์.....	17
ค. การเป็นเจ้าของอุปทานของทรัพยากรทั้งหมดใน ตลาด.....	17
ง. การได้เปรียบในด้านต้นทุนอันเป็นผลมาจากอุปทาน ทั้งหมดในตลาด.....	18
2.1.2.3. ผลประกอบการในตลาด.....	19
2.2.ผลกระทบจากการผูกขาดทางการค้า.....	20
2.2.1. ผลกระทบต่อตลาด.....	20
2.2.2. ผลกระทบต่อผู้บริโภค.....	21
2.2.3. ผลกระทบต่อคู่แข่งด้วยกันในตลาด.....	21
3 การฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายลักษณะละเมิดและกฎหมายป้องกันการ ผูกขาดในต่างประเทศ.....	25
3.1. การฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศสหรัฐ อเมริกา.....	25
หลักการสมคบกันกระทำละเมิด.....	25
1.) การสมคบกัน.....	25
2.) ข้อตกลง.....	25
3.) เจตนา.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4.) ความเสียหาย.....	25
5.) หน้าที่นำสืบ.....	26
3.2. การฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายป้องกันการผูกขาดของประเทศ สหรัฐอเมริกา.....	32
3.2.1. วิวัฒนาการของกฎหมาย.....	32
3.2.2. การให้สิทธิเอกชนเรียกค่าเสียหาย.....	33
3.2.2.1. หลักเกณฑ์ที่จะทำให้เอกชนมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย.....	34
1.) เป็นบุคคลตามพระราชบัญญัติเครดิตัน.....	35
2.) ได้รับความเสียหาย.....	35
3.) ความเสียหายนั้นกระทบกระเทือนต่อธุรกิจหรือ ทรัพย์สิน.....	35
4.) ความเสียหายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการละเมิดกฎหมาย ป้องกันการผูกขาด.....	36
3.2.2.2. การพิสูจน์ค่าเสียหาย.....	38
3.3. การฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.....	41
หลักความรับผิดชอบเพื่อละเมิดตามมาตรา 823 วรรคแรก.....	42
1.) ต้องมีการล่วงละเมิดสิทธิใดๆ.....	42
2.) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	42
3.) มีความผิด.....	42
4.) ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและก่อความ เสียหายให้โจทก์.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

3.4.	การฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายป้องกันการผูกขาดของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.....	46
3.4.1.	วิวัฒนาการของกฎหมาย.....	46
3.4.2.	การให้สิทธิเอกชนเรียกค่าเสียหาย.....	49
3.5.	การฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศญี่ปุ่น.....	51
	หลักเกณฑ์ของความรับผิดลักษณะละเมิด.....	52
	1.) ผู้กระทำละเมิดจะต้องมีความผิด.....	52
	2.) การกระทำนั้นจะต้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	52
	3.) จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล.....	52
	4.) จะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้น.....	52
3.6.	การฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายป้องกันการผูกขาดของประเทศญี่ปุ่น..	54
3.6.1.	วิวัฒนาการของกฎหมาย.....	54
3.6.2.	การให้สิทธิเอกชนเรียกค่าเสียหาย.....	55
4	การฟ้องเรียกค่าเสียหายกรณีละเมิดกฎหมายป้องกันการผูกขาดของประเทศไทย.....	58
4.1.	วิเคราะห์พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด	
	พ.ศ. 2522	58
4.1.1.	อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลาง.....	58
4.1.1.1.	ประกาศกำหนดให้เป็นธุรกิจควบคุม.....	58
4.1.1.2.	อำนาจในการประกาศหลักเกณฑ์ในการให้แจ้งราคาขาย สินค้า.....	59
4.1.1.3.	อำนาจในการกำหนดราคาตามมาตรา 33.....	60
4.1.1.4.	อำนาจในการประกาศข้อห้ามตามมาตรา 38.....	61
4.1.1.5.	อำนาจในการสั่งจ่ายเงินสินบน(นำจับ)และเงินรางวัล แก่ผู้จับ.....	62
4.1.1.6.	อำนาจเข้าควบคุมหรือดำเนินการ.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

	2.) การจัดวางหรือทำลายคู่แข่งขันไม่ให้ประกอบการ ค้าขายแข่งขันเป็นการกระทำโดยไม่มีสิทธิถือเป็น ละเมิด.....	84
	4.2.3.2. พฤติกรรมใช้อำนาจตลาดโดยมิชอบ.....	88
	1.) วิธีการใช้อำนาจตลาดขับไล่หรือจำกัดการแข่งขัน.....	91
	ก. วิธีการกำหนดราคาเพื่อขับไล่คู่แข่ง.....	91
	ข. วิธีการแบ่งแยกราคาขาย.....	95
	ค. วิธีการใช้ข้อตกลงผูกมัด.....	96
	ง. ข้อตกลงค้าขายเฉพาะราย.....	99
	2.) วิธีการใช้อำนาจตลาดกีดกันผู้ประกอบการรายใหม่.....	101
	4.3. การพิสูจน์ค่าเสียหายเกี่ยวกับคดีละเมิดกับการผูกขาดทางการค้า.....	105
	4.4. การสืบพยานและพิสูจน์ความเสียหายและค่าเสียหายในศาลไทย.....	108
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	112
	5.1. บทสรุป.....	112
	5.1.1. บททั่วไป.....	112
	5.1.2. ข้อจำกัดของโจทก์ในการสืบพยานว่าจำเลยกระทำละเมิด.....	118
	1.) โจทก์และจำเลยอยู่ในตลาดสินค้าเดียวกัน.....	115
	2.) จำเลยมีอำนาจตลาด.....	116
	3.) การกระทำของจำเลยมีผลเช่นใด.....	116
	4.) โจทก์จะต้องนำสืบให้ได้ว่าการกระทำของจำเลยสัมพันธ์กับ ผลเสียหายของโจทก์.....	117
	5.1.3. ข้อจำกัดเกี่ยวกับการสืบพยานเกี่ยวกับค่าเสียหายของโจทก์.....	120
	5.2. ข้อเสนอแนะ.....	122

สารบัญ (ต่อ)

5.2.1. การเสนอให้มีการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดได้อย่าง ทั่วถึงมากขึ้น.....	122
5.2.2. การเสนอให้เอกชนฟ้องเรียกค่าเสียหายในกฎหมายป้องกันการ ผูกขาด.....	123
1.) การแก้ไขในด้านการกระทำละเมิด.....	124
2.) การแก้ไขในด้านค่าเสียหาย.....	128
รายการอ้างอิง.....	133
ประวัติผู้เขียน.....	138

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย